

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE

P R O G R A M A

PENTRU EXAMENUL NAȚIONAL DE DEFINITIVARE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNT

**DISCIPLINA DE EXAMEN:
FILOSOFIE ȘI LOGICĂ, ARGUMENTARE ȘI COMUNICARE**

A. Notă de prezentare

Prezenta programă se adresează profesorilor care susțin examenul național de definitivare în învățământul preuniversitar în specializarea *Filosofie și Logică, argumentare și comunicare*. Conținutul și structura programei sunt elaborate în așa fel încât să răspundă schimbărilor impuse de abordarea curriculară sistemică în realizarea procesului educațional.

Absolvenții facultăților de profil și profesorii care susțin examenul la specializarea *Filosofie și Logică, argumentare și comunicare* pot preda în învățământul preuniversitar discipline socio-umane, în conformitate cu prevederile legale în vigoare.

Aspectele fundamentale vizate prin prezenta programă operaționalizează profilul profesorului de discipline socio-umane, urmărind:

- cunoașterea conținuturilor fundamentale și a principalelor tendințe în evoluția disciplinelor *Filosofie și Logică, argumentare și comunicare*, precum și a metodicii disciplinelor;
- probarea capacităților necesare pentru proiectarea, realizarea și evaluarea activităților didactice;
- demonstrarea abilităților de comunicare, empatice și de cooperare necesare realizării actului educațional.

B. Competențe ale profesorului de discipline socio-umane

Programa vizează anumite competențe ale profesorului de discipline socio-umane, competențe pe care acesta trebuie să și le dezvolte și să le probeze pe parcursul desfășurării activității didactice. Într-o formulare sintetică, aceste competențe sunt:

- utilizarea cunoștințelor de specialitate, a achizițiilor din domeniul didacticii disciplinei în proiectarea, realizarea și evaluarea activităților didactice;
- utilizarea principalelor documente școlare reglatoare: planuri-cadru, programe școlare, programe pentru examene naționale;
- proiectarea unor activități didactice bazate pe metode interactive pentru formarea competențelor specifice domeniului;
- utilizarea unor strategii didactice care încurajează dezvoltarea gândirii critice a elevului, rezolvarea de probleme și utilizarea noilor tehnologii;
- proiectarea și realizarea dezvoltărilor curriculare intra- și interdisciplinare;
- adecvarea demersurilor didactice la particularitățile de vârstă ale colectivului de elevi;
- construirea un climat educativ stimulat și eficient care încurajează interacțiunea socială pozitivă, motivația intrinsecă și implicarea activă a elevului în învățare.

C. Tematica la disciplinele de specialitate

I. METAFILOSOFIE

1. Conceptul de filosofie, specificul demersului filosofic și domeniile reflecției filosofice
2. Stiluri și tipuri de filosofare, argumente și metode filosofice
3. Filosofie și știință, filosofie și artă, filosofie și religie

II. ONTOLOGIE

A. Problematika ontologiei

1. Discursul ontologic și modalitățile lui de justificare în filosofia și știința contemporană
2. Existență și devenire

B. Spațiul și timpul

1. Evoluția istorică a reprezentărilor despre spațiu și timp
2. Unitate și diversitate în înțelegerea spațiului și timpului
3. Abordări filosofice actuale ale spațiului și timpului

C. Ordinea

1. Determinismul ca principiu al filosofiei și științei
2. Ordine și dezordine în structurarea universului

D. Dumnezeu

1. Conceptul filosofic de Dumnezeu
2. Experiența și posibilitatea cunoașterii lui Dumnezeu
3. Laic și religios în morală

III. ANTROPOLOGIE FILOSOFICA

1. Condiția umană
2. Concepții asupra naturii umane
3. Tipuri istorice de umanism
4. Problema sensului vieții

IV. CUNOAȘTERE ȘI ADEVAR

1. Conceptul de cunoaștere; modalități fundamentale ale cunoașterii
2. Analitic și sintetic, a priori și a posteriori, constructiv și reflexiv în cunoaștere

3. Conceptul de adevăr; felurile adevărului
4. Surse, criterii și teorii ale adevărului
5. Eroare și progres în cunoaștere
6. Limbaj și cunoaștere
- V. POLITICA**
  1. Teorii politice moderne și contemporane
  2. Idealul democratic. Drepturile omului
  3. Putere și legitimitate
- VI. LIBERTATE ȘI RESPONSABILITATE**
  1. Libertatea și autoritatea supranaturală; liberul arbitru
  2. Libertatea și constrângerile naturale
  3. Libertatea ca problemă antropologică
  4. Libertatea ca problemă social-politică
- VII. ETICA**
  1. Teorii morale
  2. Probleme de etică aplicată
  3. Dreptate și nedreptate
  4. Tipuri de dreptate
  5. Egalitate și dreptate
  6. Fericirea ca problemă filosofică
- VIII. ARGUMENTARE ȘI COMUNICARE**
  1. Situații de comunicare – conținut, relație, context
  2. Comunicarea interpersonală, comunicarea publică, comunicarea interculturală
  3. Bariere în comunicare
  4. Structura argumentării
- IX. DEFINIREA ȘI CLASIFICAREA**
  1. Caracterizare generală
  2. Tipuri de definiții
  3. Forme de clasificare
  4. Corectitudine în definire și clasificare
- X. ANALIZA LOGICĂ A ARGUMENTELOR**
  1. Termenii:
    - definire
    - caracterizare generală
    - raporturi între termeni
  2. Propoziții:
    - definire
    - tipuri de propoziții (după conținut și structură)
    - raporturi între propoziții
- XI. RAȚIONAMENTE. TIPURI DE ARGUMENTARE**

Definire și caracterizare generală a principalelor tipuri de raționamente.

  1. Deductive:
    - argumente/raționamente cu propoziții compuse
    - inferențe imediate cu propoziții categorice
    - silogismul
    - demonstrația
  2. Nedeductive:
    - analogia
    - inducția
- XII. EVALUAREA ARGUMENTELOR**
  1. Validitatea argumentelor
  2. Erori de argumentare
- XIII. ARGUMENTARE ȘI CONTRAARGUMENTARE**
  1. Critica argumentelor
  2. Argumente și contraargumente în conversație, dezbateri, discurs public, eseu și în mass-media
  3. Argumente și contraargumente în negocieri și în rezolvarea de conflicte
  4. Persuasiune și manipulare

D. Bibliografie pentru disciplinele de specialitate

1. Aristotel, „Etica nicomahică”, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1988
2. Aristotel, „Politica”, Ed. Antet, București, 1996
3. Thoma D'Aquino, „Opere”, Ed. Științifică, București, 2000
4. Lucian Blaga, „Trilogia cunoașterii”, Ed. Minerva, București, 1983

5. Rene Descartes, „Discurs asupra metodei”, Ed. Academiei, București, 1990
6. Anton Dumitriu, „Istoria logicii”, ediția a III-a, Ed. Tehnică, București
7. Mircea Eliade, „Sacral și profanul”, Ed. Humanitas, București, 1991
8. Gheorghe Enescu, „Tratat de logică”, Ed. Lider, București, 1997
9. Friederich von Hayek, „Drumul spre servitute”, Ed. Humanitas, București, 1993
10. Martin Heidegger, „Repere pe drumul gândirii”, Ed. Politică, București, 1988
11. Immanuel Kant, „Prolegomene”, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1987
12. John Locke, „Eseu asupra intelectului omenesc”, Ed. Științifică, București, 1961
13. Andrei Marga, „Introducere în metodologia și argumentarea filosofică”, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1992
14. John Stuart Mill, „Despre libertate”, Ed. Humanitas, București, 2001
15. Adrian Miroiu (coord.), „Etica aplicată”, Ed. Alternative, București, 1995
16. Jacques Monod, „Hazard și necesitate”, Ed. Humanitas, București, 1991
17. Friederich Nietzsche, „Dincolo de bine și de rău”, Ed. Humanitas, București, 1992
18. Platon, „Republica”, în Opere, vol. V, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1986
19. Karl R. Popper, „Societatea deschisă și dușmanii ei”, Ed. Humanitas, București, 1990
20. Jean-Jacques Rousseau, „Discurs asupra inegalității dintre oameni”, Ed. Antet, București, 2001
21. Bertrand Russell, „Problemele filosofiei”, Ed. All, București, 1995
22. Jean-Paul Sartre, „Existențialismul este un umanism”, Ed. George Coșbuc, 1994
23. Drăgan Stoianovici, Teodor Dima, Andrei Marga, „Logică generală”, E.D.P., București, 1991
24. Ludwig Wittgenstein, „Caietul albastru”, Ed. Humanitas, București, 1993
25. Mircea Flonta, „Kant în lumea lui și în cea de azi. Zece studii kantiene”, Ed. Polirom, Iași, 2005
26. Ion-Ovidiu Pânișoară, „Comunicarea eficientă”, Ed. Polirom, Iași, 2008
27. *** Declarația Universală a Drepturilor Omului

NOTĂ: Bibliografia pentru disciplina de specialitate include **manualele cuprinse în Catalogul manualelor școlare valabile în învățământul preuniversitar, în anul școlar în care se susține examenul.**

E. Tematica pentru didactica disciplinelor de specialitate

I. Proiectarea, organizarea și desfășurarea activității didactice

1. Componentele Curriculumului național: planuri-cadru (trunchi comun, curriculum diferențiat, curriculum la decizia școlii/ curriculum în dezvoltare locală), programe școlare; alți termeni de referință ai curriculumului național: arii curriculare, discipline, module. Manuale școlare și auxiliare curriculare.
2. Proiectarea curriculumului la decizia școlii/ curriculumului în dezvoltare locală: aprofundare/ extindere/ opțional ca disciplină nouă.
3. Competențele predării-învățării-evaluării la disciplinele socio-umane: competențe generale, competențe specifice.
4. Proiectarea activității didactice: planificare calendaristică, proiectarea unității de învățare, proiectarea de activități de învățare intra-, inter- și transdisciplinare.

II. Strategii didactice utilizate în procesul de predare-învățare-evaluare

1. Metode didactice: caracterizare, clasificare; utilizarea metodelor centrate pe elev/ tehnicilor de învățare prin cooperare.
2. Forme de organizare a activității didactice: caracterizare, clasificare.
3. Mijloacele de învățământ utilizate în activitatea didactică: caracterizare, funcții, clasificare.
4. Utilizarea tehnologiei informației și comunicării în construirea unor medii active de instruire.

III. Evaluarea procesului instructiv-educativ

1. Evaluarea de proces: obiective, caracterizare, funcții, tipologie.
2. Metode de evaluare: caracterizare, tipologie.
3. Instrumente de evaluare: caracterizare, calități (validitate, fidelitate, obiectivitate și aplicabilitate).
4. Tipologia itemilor: definiție, clasificări, caracteristici, domenii de utilizare, reguli de proiectare, modalități de evaluare și de notare.
5. Elaborarea probelor scrise: proiectarea testului docimologic, matricea de specificații.

F. Bibliografie pentru didactica disciplinelor de specialitate

1. Ion Albușescu, Mirela Albușescu, „Didactica disciplinelor socio-umane”, Ed. Napoca Star, Cluj-Napoca, 1999
2. Mușata Bocoș, Dana Jucan, „Fundamentele pedagogiei. Teoria și metodologia curriculum-ului. Repere și instrumente didactice pentru formarea profesorilor”, Ed. Paralela 45, Pitești, 2008
3. Lucian Ciolan, „Învățarea integrată - fundamente pentru un curriculum transdisciplinar”, Ed. Polirom, Iași, 2008
4. Carmen Crețu, „Curriculum individualizat și personalizat”, Ed. Polirom, Iași, 1998

5. Sorin Cristea, „Dicționar de termeni pedagogici”, E.D.P., București, 1998
6. Constantin Cucoș, „Pedagogie generală”, Ed. Polirom, Iași, 2000
7. Constantin Cucoș, „Psihopedagogie”, Ed. Polirom, Iași, 2005
8. Louis D'Hainaut, „Interdisciplinaritate și integrare”, în Programe de învățământ și educație permanentă, EDP, București, 1981
9. Basarab Nicolescu, „Transdisciplinaritatea. Manifest”, Ed. Polirom, Iași, 1999
10. Florina Oțet, Nicoleta Lițoiu, Sorin Spineanu-Dobrotă, „Ghid de evaluare pentru științele socio-umane”, Ed. ProGnosis, București, 2000
11. Paloma Petrescu, Viorica Pop, „Transdisciplinaritatea – o nouă abordare a situațiilor de învățare”, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2007
12. Adrian Stoica (coord.), „Evaluarea curentă și examenele”, Ed. ProGnosis, București, 2001
13. Eugen Stoica (coord.), Marius Avram, Sorin Spineanu-Dobrotă, Angela Teșileanu, „Ghid de evaluare la disciplinele socio-umane”, Ed. ERC Press, București, 2011
14. ***2002, „Ghid metodologic pentru aplicarea programelor școlare din Aria curriculară Om și societate. Învățământ liceal”, MEC – CNC, Ed. Aramis Print, București

NOTĂ: Bibliografia pentru didactica de specialitate include **planurile-cadru și programele școlare pentru disciplinele *Filosofie și Logică, argumentare și comunicare* valabile în anul școlar în care se susține examenul.**